

ЗАСНОВАНА 21 КВІТНЯ 1927 РОКУ

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК

ВИХОДИТЬ ЩОТИЖНЯ

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Безкоштовно

4 жовтня 2012 року

№28 (3004)

25-27 вересня в Києві відбувся Міжнародний науково-технологічний форум "Наука. Інновації. Технології – 2012". Основною його метою було забезпечення сприяння розвитку інноваційної і науково-технічної сфери України шляхом представлення діючих Державних цільових програм, кращих інноваційних проектів, що підтримуються державою в рамках цих програм, відбору кращих інноваційних розробок та проектів і презентації їх державним і приватним структурам для втілення у життя. На відкритті Форуму виступив проректор НТУУ "КПІ" з наукової роботи академік НАН України, професор Михайло Ільченко. Надаємо текст його виступу.

Інноваційний розвиток високотехнологічного сектора національної економіки визначають значний кадровий потенціал країни і сучасна наука як джерело нових знань і технологій. Саме тому в розвинених державах світу університетська освіта і наука розглядаються як визначальні ланки інноваційного розвитку суспільства. В Україні подібне бачення ролі університетів ініціюється лише в останні роки. Цікавими та конструктивними виступами в пресі з цього питання є публікації ректора Київської політехніки академіка Михайла Згуровського на шпальтах "Дзеркала тижня", зокрема "Дослідницькі університети: шанс для Європи" (№ 39, 14 жовтня 2006 р.), "Дослідницькі університети як центри інноваційного розвитку країни" (№ 2, 21 січня 2011 р.).

За відсутності в Україні необхідної нормативної бази забезпечення участі університетів в інноваційній діяльності, у 2006 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України "Про науковий парк "Київська політехніка". З самого початку цей закон розглядався як пілотний проект, завдяки якому в універси-

тетах мали б створюватися інноваційні середовища як "острівці прориву" для підйому економіки України та її входження до міжнародної системи освіти, науки та інновацій. Досвід нашого наукового парку було враховано в наступні роки при підготовці та прийнятті Верховною Радою України загальносистемного Закону "Про науковий парк".

Науковці КПІ вдячні Кабінету Міністрів України, який видав у 2007 р. два розпорядження щодо забезпечення розвитку нашого наукового парку на виконання зазначеного Закону України. Зокрема, Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 546-р від 18 липня 2007 р. було затверджено план заходів з виконання Закону України "Про науковий парк "Київська політехніка", а Розпорядженням № 760-р від 19 вересня 2007 р. було схвалено інноваційну програму нашого наукового парку.

На підставі зазначених закону і розпоряджень Уряду наш університет упорядковув останніх років працює за модел-

ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФОРМУЄ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Представники НТУУ "КПІ" біля стенду університету

лю взаємодії освіти, науки, технології і бізнесу на засадах поєднання їхніх інтересів. Ядром його інноваційної інфраструктури став перший в Україні науковий парк, а сам університет у 2007 р. отримав статус дослідницького.

Наш технічний університет і його науковий парк – це, передусім, молодіжне наукове середовище. Тому в ньому вдається виконувати проекти проривного характеру,

Закінчення на 3-й стор. ➔

Лекція про реформу вищої освіти в Японії

НТУУ "КПІ" відвідала делегація Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії, очолювана першим заступником міністра Міхо Такай. Її супроводжували другий секретар Посольства Японії в Україні Ога Косуке, відповідальні працівники Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії та Посольства Японії в Україні.

Міхо Такай

Міхо Такай прочитала для студентів, викладачів і дослідників КПІ лекцію на тему "Японські університети – реформа вищої освіти для створення нового майбутнього". Лекцію було присвячено викликам, які постали сьогодні не лише перед вищою школою Японії, але й перед університетами інших розвинених країн, і пошукам

найбільш адекватних відповідей на ці виклики. Міхо Такай наголосила на тому, що в сучасному глобалізованому світі, який швидко змінюється, університети починають відігравати значно важливішу роль, ніж раніше. А вже багато в чому вони стають піонерами змін. Тож університети мусять відповідати такій місії, і саме у створенні умов для цього – основне завдання модернізації вищої школи. Говорячи про відносини між Японією та Україною, двадцять річниця встановлення яких відзначається цього року, вона висловила впевненість, що вони розвиватимуться й надалі, у тому числі й у сфері вищої освіти.

Після лекції Міхо Такай зустрілася з керівництвом університету. Учас-

ники зустрічі обговорили питання подальшої співпраці японських університетів і дослідних центрів з НТУУ "КПІ". В обговоренні взяли участь ректор НТУУ "КПІ" академік НАН України Михайло Згуровський, директор Українсько-Японського центру НТУУ "КПІ" Осаму Мідзутані, проректор з міжнародних зв'язків Сергій Сидоренко та інші. З огляду на те, що співробітництво між КПІ та низкою японських університетів останнім часом розвивається дуже динамічно, особливо в галузі екології та енергетики, учасники обговорення зійшлися в тому, що на часі – розширення тематики спільних досліджень з конкретних проблем і реалізація нових спільних проектів.

Инф. "КПІ"

Зустріч з іспанським художником Пабло Амарго

Візит популярного іспанського майстра книжкової ілюстрації саме до КПІ – не випадковий. Університет готує не лише майбутніх інженерів, але й художників книги – вони навчаються у Видавничо-поліграфічному інституті НТУУ "КПІ". Тож на лекцію, яку 19 вересня прочитав Пабло Амарго, прийшли насамперед його майбутні колеги. Проте не тільки вони. А вже мистецтвом цікавляться не лише професіонали.

Своєрідне бачення світу відомого митця робить його роботи близькими багатьом людям. Мистецтвознавці вважають, що в його творах відчувається вірність культурній традиції, закладеній видатними графіками минулого і сучасності – Обрі Берделі, Саулом Штернбергом, японськими майстрами та іншими, але для звичайного глядача важливішими є самі його малюнки. Часом лінійні, часом силуетні, інколи з використанням локальних кольорів, вони

відзначаються лаконічністю, довершеністю виконання і є, водночас, дещо парадоксальним доповненням текстів, які їх породжують. Тож розповідь Пабло Амарго про те, як він шукає і знаходить свої художні рішення, про його бачення літератури і сучасного світу загалом виїшла надзвичайно цікавою аудиторії.

Пабло Амарго – лауреат численних національних іспанських і європейських мистецьких нагород, зокрема Національної премії Міністерства культури 2004 року за ілюстрації, премії Ласарію за ілюстрації у 1999 році, премії Банку книги Венесуели у 2003 році, однієї із золотих нагород Братиславського бієнале з ілюстрації. Вже цього року він отримав премію Хунседа Іберія, Золоту європейську нагороду та премію "CJ Picture Book Award 2012" у Кореї за дизайн книги "Випадковість" (Casualidad). До Києва він приїхав після участі в роботі 19-го Міжнародного форуму видавців у Львові. Тож тепер з його творчістю познайомилися і кияни: з 20

Виступас Пабло Амарго

по 30 вересня у галереї "АртХол" Фонду сприяння розвитку мистецтв була відкрита виставка його творів "Мовчазна гра".

Під час візиту до КПІ художника супроводжували секретар

Посольства Іспанії в Україні, аташе з питань культури Оріол Ескалас і координатор Посольства з питань культури Крістіна Гарсія.

Дмитро Стефанович

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 Виступ
3 проректора
НТУУ "КПІ"
М.Ю. Ільченка
на міжнародному
інноваційному
форумі

2 Д.Ф. Чернезі
– 85!

Переможці
Всеукраїнської
студентської
олімпіади

Юрист
про доступ
до публічної
інформації
у ВНЗ

3 Перший етап
проекту EWENT

Літня мовна
школа у Болгарії

4 Квест
на ІПСА

Опішне

Увага, конкурс!

ВІТАЄМО! ВІТАЄМО! Дмитру Федоровичу Чернезі – 85!

5 жовтня 2012 року завідувачу кафедри фізико-хімічних основ технології металів Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", члену-кореспонденту НАН України, заслуженому працівнику вищої школи України, відміннику освіти України, професору Дмитру Федоровичу Чернезі виповнюється 85 років.

Він народився в селянській сім'ї в селі Миколаївка Борзнянського району Чернігівської області. У 1944 р. працював на Конотопському паровозоремонтному заводі, потім вступив до Конотопського технікуму залізничного транспорту, який успішно закінчив у 1948 р. У тому ж році був зарахований на перший курс металургійного факультету КПІ. З того часу – вже 64 роки! – його доля пов'язана з Київською політехнікою.

Після закінчення в 1953 р. Київського політехнічного інституту Д.Ф.Чернега працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора. У 1959 р. він захистив кандидатську дисертацію, в 1974 р. – докторську. У 2000 р. обраний членом-кореспондентом НАН України.

У 1959-1964 рр. Д.Ф.Чернега – заступник декана металургійного факультету за сумісництвом, у 1965-1972 рр. – декан загальнотехнічного факультету, у 1972-1975 рр. – декан механіко-технологічного факультету, у 1975-1988 рр. – декан інженерно-фізичного факультету (таку назву факультет отримав за його пропозицією). З його ініціативи в 1977 р. була організована кафедра фізико-хімічних основ технології металів, де він є беззмінним завідувачем і на якій з його ініціативи вперше у світі почала провадитися підготовка бакалаврів, спеціалістів, магістрів зі спеціальності "Спеціальна металургія". За дорученням ректора КПІ Г.І.Денисенка був відповідальним за проектування і будівництво навчального корпусу № 9, який здали в експлуатацію в 1988 р.

Д.Ф.Чернега – відомий учений-металург, один з провідних учених у напрямках металургії сталі, спеціальної електрометалургії, електрошлакових технологій, металургії кольорових металів та сплавів, фізико-хімічних процесів і дослідження металургійних процесів. Він засновник наукової школи, представники якої успішно працюють у промисловості, НТУУ "КПІ", НАН України, інших навчальних і наукових закладах України та за її межами.

Наукові інтереси Д.Ф.Чернеги охоплюють важливі питання металургії: вивчення властивостей рідких сплавів; поведінки газів у сплавах на основі заліза і кольорових металів; азотзації алюмінієвих сплавів; електрофізичної обробки сплавів для зменшення вмісту водню і покращення якості зливоків і виливків; модифікування і мікролегування сплавів; одержання високоякісних виливків. Низку праць присвячено актуальній проблемі ресурсозбереження і розробки

маловідомих технологій. Під його керівництвом виконано фундаментальні дослідження, які не мають аналогів у світовій науці, з масоперенесення газів у бінарних та багатокомпонентних металургійних системах. Визначені закономірності процесів переносу водню у рідких сплавах дозволили розробити та отримати апаратуру для експрес-контролю вмісту водню у рідких сплавах безпосередньо у плавильних печах та роздавальних установках.

Д.Ф.Чернега упродовж десятків років плідно співпрацює з інститутами НАН України матеріалознавчого напрямку, підтримує тісні творчі зв'язки з ученими Китаю, Франції, Чехії, Словаччини, Польщі, виступає з доповідями на наукових вітчизняних і міжнародних конференціях. Багато років він очолював комісію "Кольорові метали" при науковій раді АН СРСР, десять років виконував обов'язки заступника голови методичної ради з металознавства і металургії МОН

молодшпорту України. Він є головою спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій, членом президії Асоціації по металургійній освіті України, членом редколегії трьох науково-технічних журналів України, організатором багатьох міжнародних наукових конференцій і семінарів. Дмитро Федорович – учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений багатьма медалями.

Д.Ф.Чернега автор і співавтор більше 680 опублікованих праць, у тому числі 5 монографій, 1 довідника, 6 підручників, 7 брошур, 40 авторських свідоцтв; один підручник перекладено китайською та польською мовами. Під його керівництвом успішно пройшли захист 31 магістерська, 20 кандидатських і 10 докторських дисертацій.

Д.Ф.Чернега 9 разів був лауреатом конкурсів НТУУ "КПІ" (викладач-дослідник – 2, за підручники – 2, довідник – 1, краєві дипломні і магістерські роботи студентів – 4).

Нагороди: Вища нагорода ВДНГ СРСР "Диплом пошани" (1974 р.); "Відмінник освіти України" (1981 р.); Почесне звання "Заслужений працівник вищої школи Української РСР" (1983 р.); Почесна грамота Міністерства освіти і науки України (1987 р.); Почесна грамота Президії Верховної Ради Української РСР (1989 р.); "Заслужений професор НТУУ "КПІ" (1998 р.); Золотий почесний знак NOT – Федерації науково-технічних товариств Польщі (2001 р.); Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2002 р.); орден "За заслуги в науці о металах" (за рішенням Вченої ради Національного технічного дослідницького університету "Московський інститут сталі і сплавів, 2006 р.); Почесні грамоти Чернігівської обласної державної адміністрації "За сумлінну працю в ім'я незалежної України" в 2007 і 2009 роках; орден "За заслуги" III ступеня (2008 р.); орден "За заслуги" II ступеня (2012 р.).

Професор Д.Ф.Чернега користується заслуженим авторитетом у колективі, повагою серед науковців, викладачів, співробітників та студентів університету, плідно працює, має запас творчих сил для пошуку й вирішення навчальних і наукових питань.

Від усього серця вітаємо ювіляра, бажаємо йому здоров'я і великих творчих успіхів.

Ректорат, колеги, друзі

Студенти КПІ – переможці Всеукраїнської студентської олімпіади

Осінь – то не лише початок нового навчального року, а й підведення підсумків минулого семестру і роздуми про подальший поступ уперед. Результати діяльності колективу, престиж навчального закладу визначаються не лише науковими досягненнями, відуками роботодавців та проривними розробками випускників, а й студентською активністю, зокрема участю в різноманітних фахових конкурсах і олімпіадах. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України оприлюднило список переможців Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальних дисциплін та напрямів і спеціальностей 2011/12 н.р. У переважній більшості номінацій, що стосуються НТУУ "КПІ", наші студенти посіли призові місця, продемонстрували гарні фахові знання й лідерські якості, тим самим зміцнюючи імідж університету та сприяючи його популяризації. Наводимо їх імена.

ІПСА: Олексій Слюсаренко – I місце з математики, Катерина Моравецька – II місце з математики;

ММІ: Олександр Мацківський – I місце з автоматизованого проектування та комп'ютерного моделювання, Віталій Черказний – II місце з автоматизованого проектування та комп'ютерного моделювання, Іван Білокур – I місце зі стандартизації та технічних вимірювань, Олексій Артеменко – II місце зі стандартизації та технічних вимірювань, Дмитро Надводнюк – II місце з технології пластичного формування конструкцій, Юлія Гаврилюк – III місце з металорізальних верстатів та систем, Фам Куан Дик – III місце з опору матеріалів;

ІЕЕ: Олександра Єременко – I місце з електротехнічних систем електроспоживання, Ганна Кібіякова – I місце з енергетичного менеджменту, Катерина Рабчук – II місце з енергетичного менеджменту, Єлизавета Галіна – I місце з безпеки життєдіяльності;

ІТС: Сергій Кашуба – II місце з телекомунікації, Богдан Трач – III місце з телекомунікації, Едуард Ганюков – II місце з телекомунікаційних систем, Костянтин Шалбанов – III місце з телекомунікаційних систем;

ФІОТ: Олександр Резунов – II місце з математики, Олександр Чегронець – II місце з комп'ютерних наук;

ФАКС: Анна Сахно – II місце з авіа- та ракетобудування, Оксана Зарора – II місце з авіа- та ракетобудування;

РТФ: Олександр Миколайчик – II місце з автоматизованих комплексів радіоелектронних виробництв, Микола Маринін – III місце з радіотехніки;

ІФФ: Володимир Болбут – II місце з прикладного матеріалознавства, Євгеній Козачук – III місце з ливарного виробництва чорних і кольорових металів;

ФПМ: Кирило Фуйор – II місце з математики;

ФБТ: Іван Закорчевний – II місце з біотехнології;

ФЕА: Данило Трінчук – III місце з теоретичних основ електротехніки, Андрій Мельник – III місце з фізики;

ЗФ: Владислав Коротенко – III місце з технології та устаткування зварювання, Артем Ковтуненко – III місце з відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій;

ФММ: Олександра Чуняк – II місце з інвестування, Яна Колешня – III місце з менеджменту організації і адміністрування, Олена Федорова – III місце зі статистики;

ФСР: Дмитро Побережний – I місце з культурології, Ксения Бортнійчук – III місце з політології, Ірина Зарванська – III місце з правознавства;

ФЛ: Марія Пухлій – II місце з англійської мови та літератури.

Вітаємо переможців та зичимо їм подальших успіхів!

Інф. "КПІ"

Міжнародна конференція

Виступає
В.А. Кондратюк

З 10 по 13 вересня в столиці Білорусі проходив XIV Мінський міжнародний форум по тепло- і масообміну. Він був приурочений до святкування 60-річчя утворення Інституту тепло- і масообміну імені А.В.Ликова НАН Білорусі. Захід зібрав близько 350 вчених із 15 країн. Зокрема, у роботі форуму взяли участь дослідники з України, Росії, Китаю, Японії, Південної Кореї, Англії, Франції, Польщі, Ізраїлю, Туреччини.

Основними темами на форумі стали теплома-сообмін у сучасних енергетичних установках; процеси теплопереносу в мікро-, нанорозмірних і біологічних системах; теплома-сообмін при високій і криогенній температурах, а також кінетичні процеси в системах з хімічними реакціями і фазовими перетвореннями.

Голова президії Національної академії наук Білорусі Анатолій Русецький, виступаючи перед учасниками форуму, відзначив заслуги Інституту тепло- і масообміну і висловив сподівання, що проведення цього міжнародного заходу сприятиме зміцненню співпраці в науково-технічній сфері між ученими різних країн світу.

Дипломами за країю доповіді на XIV Мінському міжнародному форумі по тепло- і масообміну на секції "Конвективний і радіаційний теплообмін" серед молодих учених і спеціалістів було нагороджено співробітників кафедри атомних електростанцій та інженерної теплофізики теплоенергетичного факультету НТУУ "КПІ" – аспіранта Вадима Кондратюка та к.т.н., асистента Олександра Баранюка.

*В.А. Кондратюк,
асистент кафедри АЕС і ІТФ*

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВНЗ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

Для забезпечення ефективного реалізації права кожного на доступ до інформації, права на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово та в інший спосіб, Верховна Рада України 13 січня 2011 року прийняла Закон України "Про доступ до публічної інформації" (надалі – Закон), який набрав чинності 10 травня 2011 року.

Основною метою цього Закону є визначення порядку здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес.

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Одна з вкрай важливих речей, яка передбачена п.5 ч.2 ст.6 Закону, це те, що не може бути обмежено доступ до публічної інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по-батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно.

Крім того, згідно з ч.2 ст.19 Закону запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Відповідно до ч.2 ст.22 Закону відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважатиметься неправомірною відмовою в наданні інформації.

Важливим є те, що заклади освіти самі по собі не є розпорядниками публічної інформації. Лише якщо їм були делеговані владні повноваження відповідними суб'єктами згідно із законом або якщо вони отримують фінансування з державного або місцевого бюджету, то вони є розпорядниками в частині відповідної інформації (про виконання делегованих обов'язків або щодо використання бюджетних коштів).

Таким чином, наприклад, заклади освіти, які є бюджетними установами (тобто утримуються за рахунок бюджету), але які не виконують делегованих владних повноважень, є розпорядниками лише в частині інформації про використання бюджетних коштів.

Розпорядниками, що виконують делеговані повноваження, зокрема, є вищі навчальні заклади, яким державні органи управління освітою делегували свої окремі повноваження (ст. 46 Закону України "Про освіту").

Частина третя статті 13 Закону передбачає, що на розпорядників інформації, які не є суб'єктами владних повноважень, поширюються вимоги Закону лише щодо оприлюднення та надання інформації за запитами. Інші обов'язки розпорядників інформації, визначені в статті 14 Закону, на них не поширюються.

Таким чином, як наголошується в Науково-практичному коментарі до Закону України "Про доступ до публічної інформації" за загальною редакцією Д. Котляр, ці розпорядники не зобов'язані:

– вести облік документів, що знаходяться в їхньому володінні;

– вести облік запитів на інформацію;

– визначати місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями;

– мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації.

У зв'язку з набранням чинності Закону України "Про доступ до публічної інформації" в НТУУ "КПІ" у складі адміністративно-кадрового управління було створено сектор контролю за документацією, яка надходить до університету.

Відповідно до ч.6 ст.19 Закону на офіційному веб-сайті університету (за посиланням <http://kpi.ua/public>) з метою спрощення процедури оформлення письмових запитів, розміщено відповідні форми запитів, що містять стислу інструкцію щодо процедури подання запиту на інформацію, її отримання тощо.

За час роботи сектору до університету надійшло 7 запитів про доступ до публічної інформації (2 з них через мережу Інтернет). Тематика запитів стосувалася: стипендіального забезпечення, отримання державних стандартів освіти, розпорядження бюджетними коштами при фінансуванні об'єктів м. Києва з підготовки та проведення в Україні "Євро-2012", кадрові питання та питання, що стосуються програм факультетів. На всі запити було надано об'рунтовані відповіді у термін, передбачений ст. 20 Закону України "Про доступ до публічної інформації", а саме не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту. Крім того, ця інформація надавалася безкоштовно, згідно з вимогами ст. 21 даного Закону.

Варто також зазначити, що хоча Закон України "Про доступ до публічної інформації" і містить деякі недосконалі моменти, однак в цілому положення українського Закону визнаються сьогодні одними з найпрогресивніших у світовій практиці. Так, за результатами міжнародного рейтингу, який проводили у співпраці іспанська Access Info Europe та канадський Centre for Law and Democracy, український Закон посів дев'яту позицію серед 86 країн світу, випередивши такі країни, як США, Канада та Німеччина.

Даний Закон є суттєвим кроком уперед у відкритості вищих навчальних закладів, що повністю фінансуються за рахунок державного бюджету. Зокрема, Закон України "Про доступ до публічної інформації" покликаний запобігти проявам корупції, оскільки зобов'язує відкрити інформацію щодо використання бюджетних коштів та державного майна.

Єлизавета Кузьменко, юристконсульт юридичного відділу НТУУ "КПІ"

ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФОРМУЄ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Продовження.
Початок на 1-й стор.

орієнтовані, насамперед, на майбутнє. Складаючими нашого наукового парку, зокрема, є молодіжна компанія "Ukraine Made", яка здійснює інформаційне забезпечення діяльності інноваційного середовища та маркетинг науково-технічних розробок університету і партнерів парку та сприяє їх виводу на світові ринки. Продуктивно працюють інкубатор інноваційних ідей та молодіжний ІТ бізнес-інкубатор "Політеко", створені студентами університету.

Щороку кадровий потенціал інноваційної економіки України поповнюється 20 докторами та понад 100 кандидатами наук, підготовленими в КПІ. З використанням результатів науково-дослідних робіт щороку готується майже 1500 магістерських дисертацій. Крім того, близько 3 тисяч випускників КПІ – фахівців з вищою технічною освітою долучаються до роботи в реальному секторі економіки держави, формуючи фундамент майбутнього інтелектуального потенціалу України. Науковці понад 40 наукових шкіл виконують більше 300 науково-дослідних робіт загальним обсягом майже 60 млн грн, і майже половина з них – це госпдоговірні розробки на замовлення підприємств різних форм власності, при цьому частка робіт для приватного сектора економіки складає дві третини.

З науковим парком сьогодні співпрацює понад 50 інноваційних компаній-партнерів, виконується низка інноваційних проектів, які мають дати друге дихання промисловості. П'ять проектів включено до Державної програми розвитку внутрішнього виробництва, вони вирішують важливі для країни проблеми, зокрема очищення води, в тому числі і шахтної, вітчизняного виробництва аварійно-рятувальної та пожежної техніки, захисту довкілля, енергоефективного використання газу та ін. Серед цих розробок назвемо декілька прикладів і, насамперед, комплексну баромембранну технологію очищення води з високим рівнем мінералізації. Цей інноваційний проект ми виконуємо спільно з партнером нашого наукового парку компанією "Технолоґії природи". На сьогодні запропонована технологія очистки води практично апробована шляхом будівництва заводу в місті Алчевську. Завод є єдиним постачальником для Алчевського металургійного комбінату і побутового сектора м. Алчевська

питної води, якість якої відповідає найвищим вітчизняним та європейським стандартам. Тож на часі вирішення завдань будівництва аналогічних заводів в інших регіонах країни. За підтримки уряду науковий парк має можливість для виконання пілотного проекту з будівництва заводу з очищення питної води в будь-якому проблемному регіоні країни.

Державною програмою розвитку внутрішнього виробництва і Законом України "Про загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характе-

економії газу і зменшення шкідливих викидів (оксиду вуглецю і оксиду азоту, відповідно в 30 разів і втричі) дозволяє отримати наша новітня трубчатая технологія спалювання газу. Але на шляху її впровадження в Україні ступає чинна система керування електронно-променевими гарматами вакуумної плавильної печі для переробки титанового металобрухту та шихти. Подібні системи впроваджують фірми світового рівня, такі, наприклад, як Siemens. Проте розроблена нами установка дозволила вперше у світовій практиці отримати титановий злиток довжиною понад 8 метрів. На сьогодні укладено договір про використання нашої технології для модернізації плавильної печі Запорізького титано-магнієвого комбінату.

Наведені приклади інноваційних розробок науковців КПІ у сфері науково-інноваційної діяльності досягнуті більшою мірою, як то говорять, "не завдяки, а всупереч". Адже досвід виконання Київською політехнікою новітніх розробок виявив також проблеми, які виникають як на етапі наукового пошуку та досліджень, так і на етапі впровадження створених інновацій у життя. Тож доцільним, на наш погляд, мало б стати врахування таких пропозицій.

1. У напрацьованому робочою групою проекті Закону "Про вищу освіту" пропонується здійснити конкретні заходи щодо державної підтримки дослідницьких університетів в Україні.

На наш погляд, якщо виконати вимоги чинної Постанови Кабінету Міністрів № 786 від 27 серпня 2011 р. щодо критеріїв, за якими в Україні надається статус дослідницького університету і привести їх кількість у відповідність з прийнятими вимогами, то вже на сучасному етапі нашого економічного розвитку стане реальною державна підтримка декількох дослідницьких університетів, які відповідають зазначеним вимогам. Насамперед мова йде про доведення обсягів фінансування науково-інноваційної діяльності дослідницьких університетів до 25 % від їхнього загального фінансування, створення можливостей для придбання університетами новітнього науково-навчального обладнання.

2. Київська політехніка першою в країні отримала статус дослідницького університету. Але, на жаль, це ще не вплинуло суттєво на державну підтримку розвитку нашої науково-навчальної бази на шляху до рівня закордонних дослідницьких університетів. Маючи власний суперкомп'ютерний центр з виходом до національної ("Уран") та міжнародної ("Geant-2") мереж з продуктивністю 5 Терафлос, ми в 300 разів відстаємо від аналогічного показника продуктивності, що його має Московський державний університет і, до речі, також завдяки цьому займає високе місце у Світовому рейтингу QS кращих університетів. Зазначимо, що в Росії створення потужного суперкомп'ютера було досягнуто завдяки особистому цільовому вирішенню фінансового питання стосовно МДУ прем'єр-міністром Російської Федерації.

3. Ураховуючи міжнародне визнання високого рівня вітчизняних розробок вважаємо, що для України важливою є активізація участі науковців у Рамкових програмах дослідницького простору Європейського Союзу. Цьому сприяла б допомога держави в позитивному вирішенні питання щодо сплати відповідного фінансового внеску Україною.

4. В умовах інформаційного суспільства значущість стану науково-технічної інформації важко переоцінити. Тому для забезпечення успішної співпраці українських учених із науковцями інших країн необхідно легітимізувати доступ до електронних інформаційних ресурсів, зокрема до наукометричних баз Scopus, Web of Sciences та інших шляхом централізованої передплати доступу до них.

5. Як один із кроків державного управління інноваційною економікою пропонуємо задіяти механізм державних замовлень на створення інноваційної продукції науковими парками спільно з їх партнерами-компаніями на засадах державно-приватного партнерства.

6. У державі мають бути здійснені заходи, за яких наука буде дійсно затребувана вітчизняною економікою. Тому пропонуємо законодавчо заборонити високим посадовим особам закуповувати за кордоном готову інноваційну продукцію, якщо вітчизняні виробники можуть її створювати завдяки власному інтелекту нації.

*М.Ю. Ільченко,
проректор з наукової роботи
НТУУ "КПІ", академік НАН України*

У виставковому залі Наукового парку "Київська політехніка"

ру на 2013-2017 роки" визначено завдання забезпечення вітчизняного виробництва висотної, пожежної і аварійно-рятувальної техніки. Ця проблема вирішується нами спільно з партнерами наукового парку – концерном "Укрпозсервіс" і державним підприємством "Судмаш".

Актуальними для країни є інноваційні розробки у сфері економії паливних ресурсів, насамперед природного газу. І тут у нагоді стали інноваційні розробки КПІ. До 30 % економії могло б дати впровадження нашої технології "Водолій" при її використанні в процесі модернізації компресорних станцій Газотранспортної системи України. 10 %

Замовниками наукової продукції Київської політехніки є закордонні компанії, в тому числі із США, Китаю, Росії та ін. Так, наприклад, співпраця з компаніями США ведеться в нафтодобувній галузі: для Техаського інституту науки нами розроблено пропозиції щодо вдосконалення конструкції запобіжника викиду нафти, що відбувається на шельфі, а також проведено дослідження з виявлення причин руйнування фільтрів у гідравлічних системах нафтовидобувних кранів.

На замовлення компанії "Net-Cracker" (США) молодіжний бізнес-інкубатор Київської політехніки виконує низку проектів у сфері інформаційних

Перший етап проекту EWENT програми Erasmus Mundus

Наш університет з 2012 року є учасником проекту East-West European Network on higher Technical education (EWENT), який фінансується Європейською комісією за програмою Erasmus Mundus – програмою мобільності у сфері вищої освіти.

Проект EWENT націлений на зближення систем технічної освіти університетів Східної та Західної Європи шляхом взаємного обміну на навчання та стажування студентів, аспірантів, співробітників, викладачів. Консорціум проекту утворили 17 університетів країн Європейського Союзу, Білорусі, Молдови та України: Варшавський університет технологій (Польща) – координатор проекту, Центральна школа Нанта (Франція), Чеський технічний університет (Прага), Дублінський інститут технологій (Ірландія), Будапештський університет технологій та економіки (Угорщина), Університет Країни Басків (Іспанія), Університет Тренто (Італія), Білоруський національний технічний університет та Брестський державний технічний університет (Білорусь), Технічний університет Молдови, Національний технічний університет України "КПІ", Донецький національний технічний університет, Національний аерокосмічний університет ім.М.Є. Жуковського "ХАІ", Національний університет "Львівська політехніка", Одеський національний технічний університет, Національний авіаційний університет, Донбаський державний технічний університет.

Комітет менеджменту проекту у квітні на засіданні в Будапешті відібрав з 354 поданих заявок 110 учасників, серед яких – 16 учасників з нашого університету: 10 студентів, 4 аспіранти та 2 співробітники з ФЕЛ, ФІОТ, ПБФ, ФАКС. Вони отримали гранти проекту і у вересні розпочали навчання та роботу у вищих-партнерах. До речі, стипендія студента-учасника проекту становить 1000 євро, аспіранта – 1500 євро.

У нашому університеті розпочинають навчання та наукові дослідження студенти й наукові працівники з Польщі та Іспанії. Термін навчання або стажування становить від 1-го семестру до 3-х років.

Відбір кандидатів на отримання грантів проекту здійснювався за рейтингом, що складається з двох частин: оцінки кандидата (студента) базовим університетом та оцінки, яку дає приймаючий університет на підставі аналізу наданих студентом (аспірантом) документів: мотиваційного листа, рекомендації професора базового університету, мовного сертифікату.

Мовою навчання за програмою проекту визначена англійська. Однак приймаючий університет надає перевагу кандидатам, які володіють мовою країни цього університету.

У листопаді 2012 року очікується оголошення 2-го етапу набору кандидатів на участь у проекті.

Докладну інформацію про проект та умови участі в ньому ви знайдете на сайті проекту <http://ewent.meil.pw.edu/>.

*Л.Стецюк,
інженер ФАКС, відповідальний
виконавець проекту EWENT*

Літня мовна школа у Болгарії

...Вогні нічної траси, мальовничі пейзажі рідної України, чаруючий захід сонця в Румунії... Ми "втекли" від галасливого натовпу фанатів Євро 2012... і знову зустрілися на березі Чорного моря в Болгарії в колі добре знайомих нам людей та нових друзів.

Третя Літня школа англійської мови на Золотих Пісках (Болгарія) пройшла у червні під керівництвом завідувача кафедри менеджменту В.В.Дергачової, яка за допомогою своїх помічників – аспірантів кафедри менеджменту та кафедри міжнародної економіки ФММ Катерини Кузнецової, Олександра Ченуши, Ірини Верхогляд – зібрала більше 40 учасників для вивчення іноземної мови в умовах приємного відпочинку.

З кожним роком школа стає все більш масштабною – її учасниками стали студенти з різних куточків України, а поїздка тривала вже 22 дні. За цей час студенти змогли і покращити свої знання з англійської мови на ранкових заняттях з викладачем кафедри англійської мови КПІ О.А. Ярмоленко, і насолодитися надзвичайною атмосферою курорту Золоті Піски, теплим морем та сонячною погодою. В будні дні відбувалися заняття в групах по 10-12 осіб за спеціально розробленою для цього програмою, яка була пізнавальною та цікавою, давала можливість усунути попередні недоліки вивчення англійської мови та просто поспілкуватися на цікаві теми. Всі арибути навчання сприяли створенню дружньої теплої атмосфери, яка пере-

Учасники школи

творювала сухе навчання на плідний відпочинок.

Вихідними днями ми організували екскурсії по визначних місцях Болгарії. Ми відвідали місто-острів Несебр, літню резиденцію румунської королеви у місті Балчик, мис Каліакра, природний заповідник "Побиті камені". У вільний час можна було з'їздити у м. Варна, що поблизу Золотих Пісків, посидіти в затішних кафе, прогулятися Приморським парком, купити сувенірів для друзів і рідних.

Наша невелика подорож завершилась чудовим пікніком на природі неподалік від курорту Золоті Піски – у лісі, що прилягає до Аладжа-монастиря – середньовічного поселення монахів у скелі, який є відомим багатом

туристам своїми мальовничими пейзажами.

Безтурботне студентське життя надає численні можливості для проведення свого вільного часу з максимальною користю, формуючи при цьому яскраві враження, про які у майбутньому ви будете згадувати з теплою в душі та невеликими нотками суму. В нашому шаленому ритмі життя з часом, який пролітає дуже швидко, важливо нічого не пропустити, щоб ви могли з впевненістю сказати: "В мене неймовірно насичене життя, і я щасливий!" Створюйте нові спогади разом з нами! Чекаємо вас наступного року в Четвертій Літній школі КПІ в Болгарії!

*Катерина Кузнецова,
аспірантка ФММ*

Квест для першокурсників ІПСА

Переможці квесту – команда гр. КА-22, ІПСА

Традиційний квест Києвом, організований для першокурсників ІПСА, відбувся 16 вересня. Щороку студентська рада ННК "ІПСА", пропагуючи здоровий спосіб життя, проводить цей захід, щоб об'єднати

та здружити новачків. Квест також був цікавим для студентів, які приїхали навчатися з інших областей, адже це чудовий шанс дізнатися про яскраві місця та пам'ятки архітектури Києва.

Завдання кожної з команд – якнайшвидше дістатися від старту до фінішу, між якими 8 проміжних станцій, кожна з них майстерно захована в загадках, ребусах та інтелектуальних завданнях. Цього року у квесті взяли участь 7 команд з усіх груп першого курсу – КА-21... КА-25, ДА-21 та ДА-22. Для кожної з них було розроблено індивідуальні маршрути, які перетиналися лише в 3 місцях: на Пейзажній алеї (тут, щоб отримати наступне завдання, треба було відгадати перевернуту навпаки пісню), у парку Шевченка (одягнувши маску, шапочку та ласти, там запитували в перехожих "Де знаходиться Дніпро?" (див. фото), аж допоки хто-небудь не вкаже правильний напрям), та на Софійській площі, де потрібно було розказати анекдот, який не знали найбільші веселуни з ІПСА.

Також маршрути проходили через Школадний будиночок на Шовковичній, театр ім. І.Франка, Маріїнський парк, стадіон ім. В.Лобановського, Ляль-

ковий театр, Чортів місточок та інші цікаві куточки Києва. До речі, одним із завдань був усього лише скручений у трубочку сухий листочок. Відгадкою цієї головоломки був стадіон "Динамо" ім. В.Лобановського. Чому? Тому що фірмовий удар легендарного футболіста, коли м'яч відчайдушно крутиться навколо своєї осі в потоці повітря, називався "сухий лист".

Хлопцям і дівчатам довелося добре поламати собі голову, щоб розгадати всі шаради від старшокурсників.

Перемогла команда групи КА-22, з чим їй щиро і вітаємо. Але інші команди теж треба привітати, адже важливою є зовсім не перемога, а участь. Також варто сказати величезне "дякую" ентузіастам зі студради, які не втомлюються створювати цікавинки для своїх молодших колег та вносять різноманіття в життя тих, кому між розвагами доводиться гризти такий твердий граніт науки.

Ольга Огородник, студентка ІПСА

Гончарна столиця України

"Запали вогонь"

З давніх-давен побут людини супроводжують виробы з глини. В Україні практично кожна область мала свої великі й малі гончарні осередки, виробы яких вирізнялися неповторним місцевим колоритом і символікою. Та останнім часом усе частіше чуємо про "гончарну столицю" – селище Опішне, що на Полтавщині. Тут, на порівняно невеликій глибині, залягають пластичні барвисті керамічні глини. Талановитість людей і наявність матеріалу сприяли розвитку гончарного промислу. Наприкінці XIX – початку XX ст. в містечку працювали близько 1000 гончарів, продукція яких розходила як по навколишніх селах, так і далеко від Полтавщини.

Опішне стоїть на семи пагорбах, утворених річкою Ворсклою. Тамешні археологічні пам'ятки – скіфське городище Кардашів Вал (IV-III ст. до н. е.), Більське городище (VII-IV ст. до н. е.), городище роменської археологічної культури (VIII ст.), за яким починалася Дике поле та Му-

равський шлях, – свідчать, що перша писемна згадка про селище, яка датується XII ст., аж ніяк не є початком його історії. У XVI-XVII ст. містечко гончарів, чоботарів та кушнірів було козацьким форпостом. Тоді ж під опішнянськими сутлинками побудували мережу підземних ходів, які ще чекають на своїх дослідників та музеєфікацію. Нині Опішне включено до списку історичних населених пунктів України.

Ідею створення в Опішньому національного культурно-мистецького центру виношував ще відомий кінорежисер і письменник Олександр Довженко. У 1954 р. він записав у своєму щоденнику: "Увечері перед сном розповів своєму новому сусіду ідею створення в Києві під безпосереднім шефством уряду невеличкої групи художників-монументалістів, архітекторів, різьбярів і керамістів для того, щоб, вибравши село, скажімо Опішню, і завчасно домовившись з колгоспниками, перебудувати його за кілька років так, щоб воно стало зразковим центром уваги всіх будівників, колгоспників, туристів, мистецтвознавців".

"Козаки співають"

У 1986 р. в Опішньому було засновано Музей гончарства, з 2001 р. – Національний музей-заповідник українського гончарства. У його складі працюють Інститут керамології (відділення Інституту народознавства НАН України, на теренах СНД аналогів не має), Центр дослідження українського гончарства, Національний архів українського гончарства, гончарська книгозбірня України, меморіальні садиби майстрів О.Селюченко та Пошивайлів. Державна спеціалізована художня школа-інтернат І-III ступенів "Колегіум мистецтв у Опішньому", що діє у складі музею, також не має аналогів на теренах СНД та в Європі. Нині музей-заповідник володіє найбільшою в Україні колекцією творів народних майстрів-гончарів та художників-керамістів (десять тисяч одиниць зберігання), де представлено роботи всіх національних шкіл художньої кераміки. Він став місцем паломництва туристів, мандрівників, художників, діячів науки та культури, урядовців, громадян України й інших держав. Його відвідують усі, хто прагне глибше пізнати свою минувшину.

На подвір'ї музею розкинувся так званий Гончарський етнопарк (галерея монументальної й садово-паркової глиняної скульптури). Просто неба стоять неймовірні витвори найрізноманітніших розмірів і форм, виконані митцями з різних міст України – переможцями Всеукраїнських гончарських фестивалів, що проводяться в Опішні. Тут і янгол із куришкою (підставкою для свічки), й усміхнений вусятий дідуган із люлькою, й традиційні опішнянські фігурки, лелеки, що символізують розмноження роду і є своєрідним оберегом Опішні, й оголена молодичка, що читає журнал "Наталі" і за якою спонірають кризь тин цікаві селяни, й закоханий кентавр та хор козаків.

Не менш цікаві експонати й у самому музеї. Чого варті, наприклад, мисник, заставлений посудом із різних куточків України: тут і теракотові (не покриті лискою поливом) глечики, в яких на диво довго зберігається молоко, і куманці для лікерів, що зодягалися на руку, й горщики та ін. У музеї можна переглянути виставку унікальних фото кінця XIX ст., ознайомитися з колекціями декоративних тарілок, навіть власноруч виготовити свій глиняний витвір. Ні з чим не зрівняне відчуття, коли під пальцями оживає кавалок глини, витягується, набуває форми, перетворюється на виріб.

Мабуть, найкраще враження від музею висловив у 1999 р. Єжи Бар, тодішній посол Польщі в Україні: "Я думав, що глину побачу, а побачив народ".

Н.Вдовенко

"Родина гончара"

"...Застіваймо пісню разом"

ТИМЧЕНКО Станіслав Костянтинович

З глибоким сумом сповіщаємо, що 21 вересня 2012 р. на 72-му році пішов з життя наш колега, турботливий син, батько, чоловік, порядна людина, старший викладач кафедри філософії ФСП, заслужений працівник культури України Станіслав Костянтинович Тимченко (28.09.1940 – 21.09.2012).

На кафедрі філософії НТУУ "КПІ" він плідно працював з 1981 року. Читав курси естетики, етики, релігієзнавства, культурології. Станіслав Костянтинович був філософом не тільки в аудиторії. Те, що входило до кола його наукових інтересів, – філософія, музика, космос, мистецтво – він реалізовував у найрізноманітніших ініціативах.

С.К.Тимченко – автор науково-публіцистичних статей, нарисів, есе, присвячених життю та творчій діяльності визначних учених і конструкторів: С.П.Корольову, О.К.Антонову, К.Е.Ціолковському, І.І.Сікорському; відомим діячам мистецтва Г.І.Синиці, Г.А.Местечкіну, І.В.Приходьку, О.А.Горбенку, В.П.Скопичу та іншим. З 1982 р. він був активним автором газети "Київський політехнік", де започаткував рубрику "Мистецтво і ми".

З ініціативи Станіслава Костянтиновича у 1984 році в першому корпусі КПІ було відкрито аудиторію-музей ім. академіка С.П.Корольова. Музей відкривала прославлена льотчиця-випробувач Марина Попович.

У 1992 році Станіслав Тимченко разом з мистецтвознавцем Григорієм Местечкіним створюють у КПІ одну з перших в Україні університетських картинних галерей, основу якої склали дарчі твори заслуженого художника України, лауреата Шевченківської премії художника-бойчуківця Григорія Синиці. В галереї функціонує постійно діюча виставка творів Г.Синиці, влаштовуються виставки інших художників. З ініціативи С.К.Тимченка в галереї відкрито образотворчої студії "Оранта" і "Гармонія", проводилися семінари і конференції з проблем гуманізації технічної освіти засобами мистецтва, зустрічі з митцями.

На факультеті соціології за ініціативою С.К.Тимченка у 2000 році була відкрита Мала художня галерея (нині – галерея ім. Веніаміна Кушніра), де експонуються твори відомих художників, а також твори студентів і викладачів факультету та університету.

Станіслав Костянтинович користувався повагою серед студентів і колег, був нагороджений знаком "Відмінник освіти України". Рішенням президії бюро Федерації космонавтики ЦРСР нагороджений медаллю ім. С.П.Корольова.

Багато уваги С.К.Тимченко приділяв музиці, був членом Національної всеукраїнської музичної спілки і диригентом ансамблю народних інструментів.

Добра і вічна пам'ять про нього і його добрі справи!

Колектив кафедри філософії факультету соціології і права, всі, хто його знав, щиро сумують та висловлюють своє глибоке співчуття з приводу цієї безмірної втрати родині і близьким.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ "КПІ" ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА НОМІНАЦІЇ

"Викладач-дослідник 2012" та "Молодий викладач-дослідник 2012"

Подання матеріалів на конкурс здійснюється особисто викладачами. Розгляд кандидатів на кафедрі не є обов'язковим.

Термін подання документів – до 3 листопада 2012 р.

Дані в анкеті надаються за результатами науково-педагогічної діяльності номінантів за навчальний рік (01.09.2011р. – 31.08.2012 р.).

З Положенням про проведення конкурсу та анкетною (з роз'ясненням заповнення анкети з додатком, методикою визначення показників у пошуковій системі Google Scholar), що подається на конкурс, можна ознайомитися в деканатах факультетів та інститутів, в організаційному відділі НДЧ (корп.1, к.138), на сайті департаменту науки та інноватики <http://science.kpi.ua/> на сайті університету <http://document.kpi.ua/>.

Відповідальна за конкурс – нач. організаційного відділу НДЧ Олена Володимирівна Савич. Телефон: 454-92-00, e-mail: o.savitch@kpi.ua.

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»

газета Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

<http://www.kpi.ua/kp>

03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221

gazeta@kpi.ua

гол. ред. 406-85-95; ред. 454-99-29

Головний редактор

В.В.ЯНКОВИЙ

Провідний редактор

В.М.ІГНАТОВИЧ

Провідний редактор

Н.Є.ЛІБЕРТ

Дизайн та комп'ютерна верстка

І.Й.БАКУН

Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір

О.В.НЕСТЕРЕНКО

Коректор

О.А.КІЛІХЕВИЧ

Ресстраційне свідоцтво Кі-130

від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ»,

м. Київ, бульвар Лепсе, 4

Тираж 2000

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Позиція редакції не завжди збігається з авторською.